

УДК 005.936.21(477):721.3

Петрашко Л.П., к.е.н., доцент (кафедра міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський економічний університет ім. В. Гетьмана»)

АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС» В УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЯХ

Розглянуто поняття та основні структурні елементи концепції менеджменту компанії «Зелений офіс», дана аналітична оцінка кращих практик «Зеленого офісу» в українських компаніях, розроблено методичний інструментарій впровадження названої практики в українських бізнес структурах.

The "Green Office" management concept and its main structural elements are considered; the best practices of the "Green Office" in Ukrainian companies are analytically assessed; a methodological tool of its implementation in Ukrainian business institutions is developed.

Рассмотрены понятие и основные структурные элементы концепции менеджмента компании «Зеленый офис», дана аналитическая оценка лучших практик «Зеленого офиса» в украинских компаниях, разработан методический инструментарий внедрения названной практики в украинских бизнес структурах.

Реалії сьогодення засвідчують вичерпність природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища нашої планети. Це зумовлює актуальність не тільки і не стільки жорстких норм екологічного законодавства, а, в першу чергу, корпоративної та персональної відповідальності кожної людини по збереженню навколишнього середовища.

«Зелений офіс» – це концепція менеджменту компанії, що дозволяє зменшити її негативний вплив на навколишнє середовище шляхом максимального збереження ресурсів та енергії і зменшення кількості відходів.

ПРИНЦИПИ «ЗЕЛЕНОГО ОФІСУ»:

- зменшення споживання ресурсів та продукування відходів;
- зменшення спожитої кількості води, енергії та рівня забруднення;
- закупівля товарів та послуг, які мінімізують вплив на довкілля;
- збільшення кількості вторинної переробки відходів;
- популяризація раціонального екологічного використання транспорту в особистих і ділових цілях.

Проблеми корпоративної соціальної відповідальності актуальні як у зарубіжних, так і у вітчизняних наукових працях. На сьогодні в світі існує велика кількість глобальних ініціатив у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Найвідоміша з них – Глобальний договір ООН. Популяризацією передових практик корпоративної соціальної відповідальності міжнародні інституції намагаються змінити ставлення бізнес структур до навколишнього середовища. Серед найпопулярніших – практика «Зеленого офісу». Концепція «Зеленого офісу» не є революційно новою. У світовій практиці вона впроваджується вже понад 30 років. Визначення поняття, структурних компонентів названої практики, моніторингу найкращих практик присвячені праці науковців та рекомендації міжнародних інституцій [1-8]. Вперше Україна ознайомила з принципами «Зеленого офісу» 4-5 років тому. Уточнення вимагають аспекти впровадження теоретично обґрунтованої практики «Зеленого офісу» в реалії українських компаній, тобто адаптації її до вітчизняного середовища.

На основі аналітичної оцінки передових зарубіжних і вітчизняних практик «Зеленого офісу» потрібно визначити перелік її ключових інструментів та розробити методичний інструментарій адаптації названої практики в діяльності українських бізнес структур.

Аналітична оцінка практик «Зеленого офісу» українських компаній дозволяє зробити висновок, що тематика зеленого офісу не є новою для компаній-підписантів Глобального Договору ООН, оскільки це компанії, що публічно декларують свою соціальну відповідальність, а тому втілюють деякі елементи зеленого офісу в своїй діяльності.

ОСНОВНІ СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ:

- 1) стратегічний орієнтир;
- 2) система закупівлі;
- 3) збереження ресурсів;
- 4) утилізація відходів;
- 5) зменшення викидів в атмосферу CO₂;
- 6) інформаційні комунікації.

Стратегічний орієнтир компанії – це усвідомлення стратегічного підходу до економії та екологічної відповідальності, означення практики «Зелений офіс» як стратегії розвитку компанії. При закупівлях необхідно дотримуватися вимог екологічного маркування та відповідності енергозберігаючих якостей для усіх товарів офісного обладнання, харчових продуктів; стимулювати інвестиції у якісне та інноваційне обладнання, що слугуватиме довше і буде мотивувати виробників до використання прогресивних технологій та екологічної сертифікації.

Концепція «Зеленого офісу» стала надбанням широкого кола компаній в Україні, чому значно посприяла мережа Глобального Договору ООН.

Дослідження «Зелений офіс: з турботою про довкілля, з вигодою для бізнесу» проводилося з використання анкетного опитування та проведення глибинних інтерв'ю серед підписантів мережі Глобального договору ООН, які публічно декларують свою діяльність у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Обрані методи дослідження дозволили зробити якісний та кількісний аналіз існуючого українського досвіду «Зеленого офісу». Найкращі та найпоказовіші приклади практик «Зеленого офісу» українських компаній презентовані в таблиці.

Таблиця

Кращі практики «Зеленого офісу» в Україні [Фрагмент дослідження 2, С. 50]

Компанії	Структурні компоненти «Зеленого офісу»					
	Стратегічний документ	Система закупівель	Збереження ресурсів	Утилізація відходів	Зменшення викидів в атмосферу CO ₂	Інформаційні комунікації
«Астеліт»		+	+		+	+
«Воля»	+	+	+			+
«Галнафтогаз»	+	+	+	+		+
«Тетра Пак»		+	+	+		
«Оболонь»			+	+	+	+
«Фокстрот»	+		+	+		+

Слід зазначити, що українським компаніям бракує системності у підході до реалізації практики «Зелений офіс». Навіть у найпрогресивніших, з огляду на «Зелений офіс», компаніях відсутній регулярний моніторинг екологічної результативності та економічної ефективності. «Зелений офіс» здебільшого сприймається керівниками та топ-менеджментом як данина моді, а не як стратегічний та економічно обґрунтований орієнтир діяльності компанії. Спостерігається невідповідність рівня інформування про реалізацію елементів «Зеленого офісу» та реальних справ в компанії.

Результати досліджень. Оцінки передових практик зарубіжних та українських компаній дозволили сформулювати перелік ключових інструментів практики «Зеленого офісу».

КЛЮЧОВІ ІНСТРУМЕНТИ «ЗЕЛЕНОГО ОФІСУ»:

- 1) закупка екологічних офісних меблів, обладнання, харчових продуктів, квітів;

- 2) організаційний дизайн основних та допоміжних офісних приміщень;
- 3) енергозберігаючий режим використання офісного обладнання (датчики автоматичного регулювання освітлення, тепла, датчики руху, фотореле, таймери, енергозберігаючі лампи тощо);
- 4) багаторазове використання канцелярського приладдя;
- 5) використання безпечних засобів для прибирання офісних приміщень (без вмісту небезпечних компонентів: фосфатів, аміаку тощо);
- 6) впровадження системи заходів зі зменшення відходів діяльності компанії (режим використання транспорту: ростер офісних автомобілів; використання води, паперу тощо);
- 7) роздільний збір відходів: макулатури, пластику, скла, металу;
- 8) організація обідів та кофе-брейків.

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ «ЗЕЛЕНИЙ ОФІС»

1. Створення групи зацікавлених осіб (залучення топ-менеджерів).
2. Включення екологічної складової в стратегічні орієнтири компанії.
3. Формулювання мети та основних завдань ініціативи «Зелений офіс».
4. Проведення екологічного аудиту компанії (система закупівель, режим використання офісної техніки, води, транспорту, використання та утилізація паперу, організація обідів та кофе-брейків).
5. Визначення переліку індикаторів екологічного стану компанії та їх пріоритетності (місячна кількість спожитої води, відходів, повторне використання відходів тощо).
6. Розробка плану зменшення кількості спожитих ресурсів та утворених відходів.
7. Впровадження: ефективна організація комунікаційних потоків «Зеленого офісу» (розподіл обов'язків, інформаційне забезпечення, партнерське спілкування, тренінги, семінари тощо).
8. Постійний моніторинг результатів проекту «Зелений офіс».
9. Екологічна сертифікація за міжнародними стандартами.
10. Поширення інформації в колі власних стейкхолдерів.

Після впровадження практики «Зелений офіс» може виникнути необхідність в додаткових інвестиціях. Але вони обов'язково повернуться у формі нематеріальних переваг, зокрема у збільшенні репутаційного капіталу тощо.

Філософією «Зеленого офісу» може скористатися будь-яка компанія, незалежно від її розміру, сфери діяльності, фінансового стану, кількості офісних працівників. Іншими словами, практика «Зелений офіс» дозволяє проявити свою екологічну відповідальність не тільки тим компаніям, діяльність яких пов'язана з небезпечним виробництвом чи негативним впливом на довкілля, а й представникам малого і середнього бізнесу. І хоча кількість зекономлених ресурсів невеликої організації офісного типу може здатися несуттєвою для покращення загального стану навколишнього середовища, включення принципів «Зеленого офісу» в менеджерські практики, у корпоративну культуру компанії допомагає досягти змін ставлення кожного конкретного співробітника до збереження навколишнього середовища як на роботі, так і вдома.

Таким чином, майбутнє корпоративної соціальної відповідальності в Україні залежить від стратегічних орієнтирів окремих компаній. Необхідно адаптувати передові практики корпоративної соціальної відповідальності іноземних компаній, шанувати та розповсюджувати власні історичні традиції доброчинності. Воля до змін потрібна на найвищому рівні, без підтримки топ-менеджменту компанії програми та практики приречені на неуспіх та занепад. Лише коли корпоративна соціальна відповідальність знайде відгук серед великих підприємств, можна буде говорити про поступовий розвиток концепції в українських реаліях. Поступово українські компанії (особливо великі підприємства, які працюють в інших країнах або мають іноземних інвесторів) почнуть приєднуватись до європейських та національних програм розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Середні та малі експортно-орієнтовані компанії (через необхідність посвідчити дотримання міжнародних стандартів ведення бізнесу) імпортуватимуть практику ведення соціально відповідального бізнесу.

Корпоративна соціальна відповідальність є «живою» концепцією і це робить її цікавою. І саме впровадження практик «Зеленого офісу» в українських бізнес структурах є яскравим підтвердженням креативності менеджменту компаній. Розроблений методичний інструментарій впровадження практики «Зелений офіс» є дієвою менеджерською технологією для спеціалістів з питань корпоративної соціальної відповідальності українських компаній. Визначені рекомендації об'єднують передові зарубіжні та вітчизняні практики реалізації принципів «Зеленого офісу». Добровільні зобов'язання компаній в рамках менеджерської практики «Зелений офіс» не вимагають великих затрат часу чи коштів, а досить часто допомагають їх зекономити. Тому що зрозумілі та прості рекомендації щодо впровадження практики «Зелений офіс» пропагують економити

електроенергію, тепло, воду, папір та ін., що приносить результати за рахунок лише зміни звичайного безгосподарного відношення до спільних ресурсів працівниками офісу. Впровадження менеджерської практики «Зеленого офісу» в українських компаніях призведе до корінних змін традиційного безгосподарського і недбалого ставлення до навколишнього середовища на турботу про стан природи заради впевненого майбутнього прийдешніх поколінь. Практика «Зелений офіс» забезпечить компанії не тільки публічну демонстрацію її екологічної відповідальності, скорочення об'ємів спожитих ресурсів та зменшення забруднення довкілля, а й отримання практичного зиску у зниженні витрат на утримання офісу і у покращенні іміджу в стосунках із стейкхолдерами компанії. Жодна компанія сьогодні не може стояти осторонь від вирішення проблем глобальної екологічної безпеки, адже деградація довкілля впливає на якість життя кожного з нас.

1. Гринпис России. «Зеленый офис – это реально [Электронный ресурс]. – Режим доступа: / <http://www.greenpeace.org/russia/ru/643172/2045057>. **2.** Зеленый офис: з турботою про довкілля, з вигодою для бізнесу. – К.: ТОВ «Інжиніринг», 2009. – 53 с. **3.** Концепція зеленого офісу: рекомендації для організацій / під заг. ред. О. Маслюковської. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2007. – 64 с. **4.** Ambec Stefan, Paul Lanoie, Iain Scot. When and Does it Pay to be Green? – Quebec: CIRANO, 2007. – 34 p. **5.** Auckland Environmental Business Network's Green Office Guide: How to Transform your Office into one that's Kinder to the Environment. – 2002. – 40 p. [Електронний ресурс] – Режим доступу: /<http://www.greenoffice.org.nz>. **6.** City of Portland's Green Office Guide. A Guide to Greening Your Botton Line through a Resource – Efficient office Environment. – 2001. – 46 p. **7.** Esty, Daniel, Andrew Winston. Green to Gold: How Smart Companies Use Environmental Strategy to Innovate, Create Value, and Build Competitive Advantage. – Yale University Press, 2006. – 384 p. **8.** Green Office Guide 2009: Create a more efficient workplace, buy better office products, measure your success. – Brian Back. – 2009. – 44 p.

Рецензент: к.е.н., професор Кушнір Н.Б. (НУВГП)